

ČTVRTLETNÍK

LÉTO 2024

PROPAMÁTKY

Velkolepost prostoru

OBNOVA UNIKÁTNÍ JÍZDÁRNY VE SVĚTCÍCH NA TACHOVSKU
NOVÁ EXPOZICE NÁRODNÍHO MUZEA PIVOVARNICTVÍ
ROZHOVOR S MARTINEM HORÁČKEM

Jan Trčka

ÚVODEM

Pořád se něco děje. Každý rok lidé napříč Českem opravují, obnovují, rekonstruují, restaurují. Některé projekty zaujmou méně, další vzbudí emoce, jiné dokonce údiv. V naší redakci hledáme a průběžně představujeme opravené památky drobné až po ty opravdu dechberoucí. Důkazem nechť je konference Obnovené dědictví, kterou jsme už potřinácté připravili v rámci projektu MÁME VYBRÁNO. Od venkovské usedlosti až po krajskou galerii současného umění. Nemohli jste přijít? Pro všechny zájemce máme k dispozici záznam, stačí se mrknout na stránky www.mamevybrano.cz. Díky spolupráci s platformou SlidesLive se může stát účastníkem setkání vlastně každý. Nenechte si ujít třeba speciálního hosta Ondřeje Kobzu.

Pokud se tento systém osvědčí, budeme podobným způsobem zprostředkovávat příběhy památek i z dalších setkání, která připravujeme. Bezplatně. Díky zvyšující se podpoře našich pravidelných čtenářů. Moc bych jim za to chtěl poděkovat, protože osvěta je základním stavebním kamenem pro záchranu dalších historických staveb. Malých i velkých.

Nechte se inspirovat i vy.

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

V prvním čtvrtletí letošního roku přibylo do evidence Národního památkového ústavu přes 20 nemovitých kulturních památek. Ministerstvo kultury za ně prohlásilo mimo jiné drážní vodojem ve Slavonicích, vily Františka Alberta Libry v Praze, Preciosa v Karlových Varech a Rudolfa Larische v Krnově. Památkami se staly takzvaná Žlutá vrata Roštejn-

Pavol Průza

ské obory v Řídelově, sochy sv. Václava v Česově, sv. Jana Nepomuckého v Jablonci nad Nisou a Rokytnici nad Jizerou, areál usedlosti v Trávníčku či parní stroj v Parostrojním pivovaru v Lobči.

LETNÍ SLAVNOSTI STARÉ HUDBY

Jubilejní 25. ročník festivalu přináší motiv snů, snění a vizí v různých kontextech evropské hudby starších období. Jednou z předností akce je propojení historické architektury s hudbou odpovídajících stylů.

Publikum se může od 16. července do 6. srpna těšit na poklady z hudebních archivů, netradiční hudební nástroje, nespoutanou muzikalitu a strhující hudební kreativitu pozvaných umělců. Více k programu sedmi festivalových koncertů najdete na webu. www.letnislavnosti.cz

LETNÍ ŠKOLA NUMISMATIKY

Ve dnech 30. 8.–1. 9. 2024 se na Katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého bude konat letní škola numismatiky. Akce chce být setkáním odborné i laické veřejnosti, jehož hlavním cílem je prezentace a populariza-

ce oboru. Cílovou skupinou kurzu, kterou může téma oslovit, mohou být sběratelé, kurátoři muzeí, pracovníci památkové péče, laičtí zájemci o historii či studenti pomocných věd historických, historie, archeologie, dějin umění nebo ekonomických oborů.

www.ff.upol.cz/icv/nabidka-kurzu/ostatni-kurzy/letni-skola-numismatiky/

KONFERENCE DĚJINY ARCHEOLOGIE V ČESKÝCH ZEMÍCH A NA SLOVENSKU

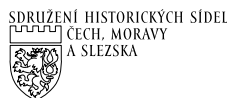
Oblastní muzeum a galerie v Mostě bude akci hostit ve dnech 9.–11. září 2024, jakožto připomínku výročí 100 let od založení Německé

společnosti pro pravěk a ranou dobu dějinnou v Československu. Třídenní program zahrnuje více než 30 přednášek na téma interetnických vztahů ve středoevropské archeologii 19. a 1. poloviny 20. století a také exkurzi po významných místech paměti.

<https://upa.ff.cuni.cz/cs/2024/02/13/pozvanka-na-konferenci-4/>

SPOLUPRACUJEME

ČASOPIS PROPAMÁTKY VYDÁVÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. REDAKCE DLOUHODOBĚ SPOLUPRACUJE S ŘADOU VÝZNAMNÝCH OBOROVÝCH ORGANIZACÍ:

ARBORETUM BÍLÁ LHOTA

OPERA V SYDNEY, SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ OD ROKU 2007

ROZHOVOR S MARTINEM HORÁČKEM

Přeji si sdílet radost z kulturního a přírodního dědictví

Dlouhodobě se pohybuje na poli mezinárodně uznávaných pamětihodností, je členem mnoha expertních týmů a zároveň působí jako vysokoškolský pedagog nejen v Česku, ale též v Bangkoku. Posuzuje podklady pro zápis památek na Seznam světového dědictví UNESCO nebo pro jejich označení za Evropské dědictví.

V únoru 2024 jste se stal novým prezidentem Českého národního komitétu (ČNK) ICOMOS (Mezinárodní rady památek a sídel). S jakou koncepcí a vizí jste na tuto pozici vstoupil?

V první řadě bych chtěl poděkovat všem členům ČNK a zejména čestným prezidentům Josefu Štulcovi a Václavu Girsovi za jejich práci. Víte, činnost ICOMOS jako celku nemusí být pořád viditelná – třeba posudky nominací na zápis na Seznam světového dědictví

jsou částečně tajné, aby byl zajištěn odstup mezi hodnotiteli a hodnotěnými. Rád bych plynule navázal na dosavadní aktivity ČNK, a to jak na mezinárodním poli, tak na domácím. Zdůraznil bych následující cíle:

- 1) Pokračovat ve sdílení dobré praxe v péči o kulturní dědictví, ať už v odborných vyjádřeních ke konkrétním kauzám, anebo například pomocí překladů a popularizace nově formulovaných mezinárodních standardů. Aktuálně chystáme ve spolupráci s Národním památkovým ústavem vydání zdařilých Evropských principů kvality pro intervence financované EU s možným vlivem na kulturní dědictví, které připravil tým ICOMOSu.
- 2) Prohlubovat spolupráci s partnerskými organizacemi – Ministerstvem kultury, Národním památkovým ústavem, univerzitami, Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska, Českým výborem Mezinárodní rady muzeí (ICOM), Evropskou stezkou industriálního dědictví (ERIH), Klubem Za starou Prahu apod. Bylo by také výborné, kdyby zaměstnavatelé našich členů vnímali jejich zapojení do čestné práce ČNK jako oboustranně prospěšné a obohacující.
- 3) Posilovat zapojení ČNK do činnosti mezinárodního ICOMOSu. Pravidelně se účastníme generálních shromáždění ICOMOSu i výročních

TEXT JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO ARCHIV MARTINA HORÁČKA

PREZIDENTI ČNK ICOMOS ZLEVA VÁCLAV GIRSKA (2015–2024), JOSEF ŠTULC (2002–2015)
A MARTIN HORÁČEK (OD 2024)

ANTEQUERA, VÝHLED Z DOLMENU MENGA NA POSVÁTNOU HORU VE TVARU LEŽÍCÍ HLAVY, SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ OD ROKU 2016

konferencí vybraných vědeckých výborů. Mám radost z toho, že jsme se v letošním roce nově začlenili do Mezinárodního vědeckého výboru pro management archeologického dědictví a do pracovní skupiny pro Směrnici o energetické náročnosti budov, řešící její dopad na historickou architekturu. Vzrůstá též spolupráce ve věci tzv. Heritage Impact Assessment – nástroje, o němž se u nás aktuálně hodně mluví v souvislosti s ohroženým Vyšehradským železničním mostem.

- 4) Pozvolna rozšiřovat členskou základnu při zachování důrazu na expertizu v oboru. Mám na mysli zejména zacílení na nastupující generaci profesionálů a také na specialisty v momentálně méně zastoupených zaměřeních, například na archeologii nebo na kulturní krajinu či obecně průniky s péčí o přírodu a životní prostředí. Letos jsme například založili vědecký komitét pro domy-muzea, kde se památková péče prolíná s muzejní praxí. Přál bych si, abychom byli vnímáni jako důvěryhodní advokáti všech památek, tj. těch tradičně chápaných, a rovněž i těch, jejichž hodnoty se teprve učíme rozeznávat.
- 5) V roce 2025 připomenout ve spolupráci se Slovenským národním komitétem ICOMOS společné 60. narozeniny. Uvažujeme o konferenci reflektující historii a nynější výzvy. Pomocnou ruku velkoryse

nabídla paní generální ředitelka Národního památkového ústavu. Nechte se překvapit!

Váš předchůdce profesor Václav Girska je profesí architekt, vy se naopak zabýváte dějinami a teorií architektury. Je podle vás tato výchozí pozice určující pro další směřování Komitétu?

Domnívám se, že obě tato východiska se velmi dobře doplňují; ostatně předchozí prezident Josef Štulc je rovněž vystudovaným historikem umění. Architekti-památkáři a historikové architektury patří k těm, kdo hnutí za ochranu památek formovali a vtiskli mu specifický ráz a program. Ten se v poslední době na mezinárodní úrovni začíná měnit, například právě kvůli vstupu dalších profesí do hry. V Thajsku jsem přednášel studentům managementu architektonického dědictví a bylo nesmírně zajímavé sledovat jejich odlišný pohled na věc. V některých národních komitétách, zejména v mimoevropských zemích, kde „kunsthistorie“, stavební historie nebo restaurátorství nemají silnou tradici, je profesní složení členské základny jiné než u nás a vyplývají z toho odlišné důrazy v aktivitách navenek.

Co vám v oblasti péče o kulturní dědictví v Česku udělalo za poslední rok největší radost?

Já se o těch radostných událostech dozvídám hlavně díky vašemu zpravodaji PROPAMÁTKY! Mám-li mluvit o tom, co jsem v nedávné době sám viděl, připomněl bych třeba citlivou

renovaci Wenkeova domu v Jaroměři, špičkovou prezentaci nově objevených šperků z doby stěhování národů v Muzeu T. G. M. v Rakovníku, skvostně udržované arboretum v Bílé Lhotě na Olomoucku nebo působivě obnovený zámek a okolní areál ve Slatiňanech.

V čem vnímáte větší potenciál pro nové zápisy na seznamy kulturního dědictví UNESCO – ve hmotném kulturním dědictví, nebo naopak v nemateriálním?

Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO), jak se říká, nastavil zrcadlo staršímu Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V agendě ICOMOS je primárně ten druhý jmenovaný seznam, takže následující odstavec berte jako můj osobní názor. Seznam nemateriálního dědictví se rozšiřuje rychleji – vypadá to tedy, že je intenzivnější občanská i politická vůle toto dědictví evidovat a chránit. To je jistě v pořádku. Jedním z motivů zrodu Reprezentativního seznamu byla kritika důrazu na „výjimečnou světovou hodnotu“ a obecně exkluzivity a určitého elitářství seznamu staršího. Skutečnost, že třeba modrotisk z Olešnice, moderní tanec z Německa a tradiční turecká lukostřelba stojí bok po boku na jednom seznamu, pravdivě odráží pluralitu našeho světa a ukazuje, čeho si různé komunity váží a na co jsou hrdé. Měli bychom si ale dávat pozor na to, aby úspěchy v ochraně nemateriálního dědictví nesloužily jako zástěrka potíží při ochraně dědictví hmotného. Mám-li použít mediálně

CANBERRA: MĚSTO V ZELENÍ – A PRO AUTA

známé domácí příklady: je nepoměrně snazší, politicky průchodnější a v neposlední řadě levnější chránit před zánikem či zkomolením vorařství nebo, chcete-li, českou pivní kulturu než centrum starého města (například Prahy) nebo velký kus kulturní krajiny (lesy na Křivoklátsku nebo na jižní Moravě).

Není už pole prohlašování hmotných statků za památku UNESCO víceméně vyčerpané? Je stále z čeho vybírat? A není to už na úkor kvality ve srovnání s prvotními zápisy?

Záleží na tom, co rozumíme pojmem „kvalita“. Historické centrum Prahy bylo zapsané v roce 1992, Žatec a krajina žateckého chmele v roce 2023. Jejich přítomnost na Seznamu odůvodňuje výjimečná světová hodnota s vysokým stupněm autenticity a integrity (celistvosti), potvrzeným srovnáním s typologicky srovnatelnými lokalitami. Kritéria, podle kterých byla tato hodnota identifikována v Žatci, se jen částečně prolínají s kritérii výjimečné světové hodnoty Prahy. Jiná věc je, a to se s malým úspěchem řeší už 30 let, že některé typy památek a některé regiony jsou na Seznamu zastoupeny častěji než jiné. Nachází se tu třeba hodně antických archeologických nalezišť, ale méně lokalit prehistorických; anebo je zde celkem hodně samostatně zapsaných staveb z 20. století, ale málo těch z 19. století, pokud jde o akcent na jejich výtvarnou hodnotu nebo význam architekta.

MARTIN HORÁČEK

- ▶ historik a teoretik architektury a památkové péče, vysokoškolský pedagog
- ▶ narodil se v Olomouci v roce 1977
- ▶ vystudoval teorii a dějiny výtvarného umění na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci
- ▶ vyučuje na Katedře dějin umění Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
- ▶ přednáší na Ústavu památkové péče Fakulty architektury Vysokého učení technického v Brně a je hostujícím profesorem na Fakultě architektury Silpakorn University v Bangkoku
- ▶ od roku 2016 je členem Českého národního komitétu ICOMOS, jež se stal od února 2024 prezidentem
- ▶ zasedá v několika mezinárodních odborných komitétách ICOMOS
- ▶ od roku 2021 je členem expertního Panelu pro Evropské dědictví (European Heritage Label Panel)

CARNUNTUM, DEN GLADIÁTORŮ, ARCHEOLOGICKÁ LOKALITA, PAMĚTIHODNOST EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ I STATEK SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ UNESCO

Jaká stavba moderní architektury z 20. století by se podle vás měla jednou dočkat zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO?

Jak jsem uvedl výše, architektura 20. století nepatří k tzv. podzastoupeným typům položek na Seznamu. Zapsaná byla dokonce stavba žijícího architekta (Opera v Sydney od Jørna Utzona). S australskými kolegy jsme se loni na Generálním shromáždění ICOMOS v Sydney bavili o šancích na zápis hlavního města Canberra s jedinečným urbanismem z první poloviny 20. století. Zazněla zde silná námitka, že nejde o koncept hodný následování ani obdivu – bez auta jste tu ztraceni. Tím nechci říci, že bychom se měli a priori vyhýbat nominacím mimořádných solitérů, jelikož jsou nákladné a (zatím) obtížně „udržitelné“: právě Opera v Sydney, zapsaná na základě jediného kritéria („mistrovské dílo lidského tvůrčího génia“), představuje dobrý příklad. Raději bych ale hledal výkony reprezentující citlivý vztah člověka k planetě, třeba zahradní architekturu, revitalizační úpravy krajiny a podobně.

Jste členem Panelu pro Evropské dědictví (European Heritage Label Panel), poradního orgánu Evropské komise pro pamětihodnosti Evropského dědictví.

Jaký je rozdíl mezi Evropským dědictvím a Světovým dědictvím UNESCO?

Označení Evropské dědictví vyjadřuje odlišnou filozofii chápání památek, než je tomu v případě statků Světového dědictví UNESCO. Výchozí diskem

ČÁPI A DUBY V BUDOUCÍ (?) CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI SOUTOK NA JIŽNÍ MORAVĚ

OBNOVA HORNÍHO NÁMĚSTÍ V OLOMOUCI OBDRŽELA V ROCE 2008 PRVNÍ CENU RUDOLFA EITELBERGERA.

je rozhodnutí Evropského parlamentu a rady z roku 2011 vedoucí k založení sítě pamětihodností, jež budou odrážet evropskou sounáležitost a jejichž správa připraví originální vzdělávací projekt, který evropský význam památky zprostředkuje veřejnosti, ideálně s využitím pokročilých technologií a v souladu s principy environmentální šetrnosti. Tyto pamětihodnosti nemusí být unikátní nebo starobylé, mohou se jimi stát dokonce i předměty, nikoli pouze budovy či lokality. Projekt, tj. recentní záměr uživatelů, je stejně důležitý jako objekt sám. V expertním Panelu sedí 13 členů z různých států EU; předsedá mu historik a umělecko-historickou expertizu zde zastupují asi jako jediný. Označení Evropské dědictví vybízí ke kreativitě při interpretaci památky: ochrana pro budoucnost má být zajištěna stávajícími režimy, kdežto zde se dává prostor současníkům, aby ukázali, jak pro dědictví získat sympatie.

V roce 2007 jste spoluzaložil spolek Za krásnou Olomouc. Když se ohlédnete zpět, v čem spatřujete jeho přínos a nezastupitelnou roli?

To je pěkná otázka. Spolek jsem první rok jeho existence vedl, pak jsem se ale z Olomouce přestěhoval do Brna a přestal se v něm angažovat, hlavně kvůli nedostatku času. K založení spolku se ale hrdě přihlašuji. Naším cílem v zásadě bylo vytvořit v Olomouci podobnou občanskou a odbornou platformu, jakou má hlavní město v Klubu Za starou Prahu – tedy

pečující jak o zachování památkových hodnot města, tak o kvalitu nových architektonických a urbanistických intervencí a související veřejnou diskuzi. Mám za to, že se to povedlo. Spolek uděluje zdařilým počínům v oblasti architektury, urbanismu a péče o památky Cenu Rudolfa Eitelbergera, pořádá osvětové akce a vytrvale se angažuje v problematických kauzách. Těší mě také, že se v čele spolku vystřídalá vícero skvělých lidí a že nezůstal závislý ani na svých zakladatelích, ani na historících umění jako jediné či dominantní profesi.

Zabýváte se též problematikou interpretace kulturního dědictví veřejnosti. Jakou roli v tom může sehrát umělá inteligence?

Pokud jde o nové technologie, vědecké poznání památek se díky nim zásadně prohlubuje. Pro vzdělávání a osvětu ve věci poznání a ochrany kulturního dědictví je kupříkladu virtuální realita už dnes významným pomocníkem. Na archeologických lokalitách si můžete v mobilu prohlédnout rekonstrukce zaniklých staveb, před jejichž základy stojíte. Přesvědčivé vizualizace historického stavu mohou uchránit autenticitu místa před snahami o doplnění za účelem vybudování atraktivnější (a srozumitelnější) turistické destinace. V Rakousku se díky 3D brýlím prolétnete nad přírodní rezervací, kam je běžně vstup zapovězen. Jde o přijatelný kompromis. Umělá inteligence může pomoci vytvořit věrohodné a zároveň zábavné modely historických

stavů nebo prostředí, která pomohou porozumění či umožní odklonit fyzický nápor zájemců, jenž by takové prostředí nemuselo vydržet. Na druhou stranu nás – ochranáře – to nijak nezproští úkolu podporovat kladný vztah k památkám na osobní úrovni. Vlastně jde o vyjádření vděku: raduji se z kulturního a přírodního dědictví a přeji si tuto radost sdílet. ■

LUNZ AM SEE, CENTRUM SVĚTOVÉHO PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ – DŮM DIVOČINY

POHLED DO NOVÉ PIVOVARSKÉ EXPOZICE

UKÁZKA JEDNOHO Z FUNKČNÍCH PARNÍCH STROJŮ

TIP

Národní muzeum pivovarnictví má novou expozici

Po tříletých úpravách památkově chráněného pivovarského areálu v Kostelci nad Černými lesy se v květnu za finančního přispění Fondů EHP otevřela nová část muzea. To prezentuje zejména pivovarnické technologie bývalého Rakouska-Uherska a první republiky.

Událostí vyvrcholila další etapa budování unikátní instituce. Z finanční podpory Fondů EHP ve výši 1,45 milionu eur (přibližně 36,6 milionu korun) byly asi dvě třetiny využity na stavební úpravy a obnovu budov v rozlehlém areálu (střechy, statické zajištění, předláždění dvora). Asi 7 milionů korun si vyžádalo restaurování původních předmětů a 34 technologických celků. Mezi ně patří mimo jiné dřevem vytápěná a svou velikostí unikátní varna z počátku 30. let 20. století. Z dalších předmětů lze vidět na výstavní ploše o rozloze asi 4 000 m² také ocelové

chladicí štoky, sprchový aparát, měděnou varní garnituru s transmisním pohonem nebo funkční pražírnu na slad.

Příkladnou vizi vzniku muzea naplňují majitelé Milan Starec a Tomáš Vodochodský od roku 2001, kdy areál zakoupili. Dlouho budovaný muzejní archiv třídí data a fotografie ze 4 tisíc převážně zaniklých historických pivovarů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a několik set na poslední chvíli zachráněných předmětů z mizejících evropských pivovarů. Exponáty jsou zapsané v Centrální evidenci sbírek muzejní povahy. Muzeum v neposlední řadě plní také roli poradní instituce v otázkách památkové péče a obecně pro průmyslové dědictví v pivovarnictví. V novodobém areálu je kromě muzejní náplně také minipivovar a restaurace s ubytováním. Ikonický žentour s otevřeným krovem mění v současnosti svou funkci na konferenční prostor.

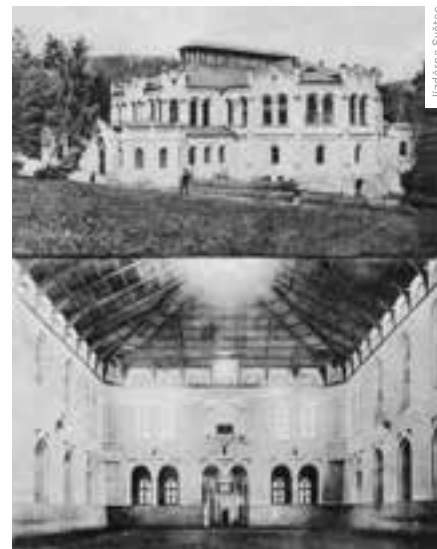
Pivovar v klasicistním stylu představuje velkoryse pojatou stavbu postavenou tehdejšími majiteli panství Lichtensteiny na zeleném drnu v letech 1838–1841. Z této fáze se dochovala asi polovina areálu, sladovna a obytná část. Cenná byla také stavební úprava z konce 19. století, kdy výroba přešla na parostrojní provoz. Obě etapy tvoří jednotný celek charakteristický čestným dvorem a dominantním polygonálním žentourovým mlýnem. Vše dotváří komín a část ohradní zdi. ■

www.nmpivovarnictvi.cz

TEXT KRYŠTOF HAVLICE
FOTO NÁRODNÍ MUZEUM PIVOVARNICTVÍ

NEUTĚŠENÝ TECHNICKÝ STAV PŘED OBNOVOU

HISTORICKÝ SNÍMEK Z ROKU 1907

ZAJÍMAVÉ REKONSTRUKCE

Obnova jízdárny ve Světcích

Na sklonku března byla po dlouhé rekonstrukci otevřena místní jízdárna, v mnoha ohledech přesahující regionální význam. Akce obnovy významné národní kulturní památky se také stala krajským vítězem v soutěži Památka roku 2023 v kategorii Velké rekonstrukce.

Chov koní je v dějinách lidstva přítomný po staletí. V souvislosti s ním vznikala zařízení pro koňský odchov, kde se zvířata narodila, vyrostla a poté se připravovala na své budoucí určení (pomocná síla v obchodě, dopravě, zemědělství apod.). Na území někdejšího rakouského soustátí vznikly první státní hřebčiny v polovině 16. století, kam byli zpočátku dováženi koně z jihoevropských a arabských zemí. Renesanční a barokní období prakticky až do roku 1918 je spojeno s dalším velkým rozvojem hřebčínů. Ústup jejich existence výrazně přinesla druhá světová válka. Některé ze staveb krize

přestály a nelehká období překonaly. Z historických příkladů se jedná především o Národní hřebčín v Kladru nad Labem, kde se chovají starokladrubští bělouši nebo Hřebčín Slatiňany či Napajedla. Z fungujících hřebčinců, jakožto míst zajišťujících kvalitní plemeny pro zapouštění klisen v zemském chovu, lze uvést Zemské hřebčince Písek a Tlumačov.

S příchodem 20. století význam koní v souvislosti s rozvojem techniky postupně upadal a přesunul se do sportovní a kulturní oblasti. Koňský chov zůstal významně spjatý s reprezentací panovnických dvorů, kde představoval bohatství, prestiž a moc. V blízkosti šlechtických sídel vznikaly pro tento účel rozsáhlé objekty a také se začala od 16. století budovat sportoviště neboli jízdárny sloužící k přehlídkám a nejrůznějším turnajům panovnického dvora. Pro upřesnění je třeba zmínit, že jezdecký a dostihový představitel dvě rozdílné sportovní odvětví, ačkoliv jsou mnohdy mylně spojována. V jezdecké mezi hlavní kritéria patří zejména přesnost provedení jednotlivých cviků, obratnost a poslušnost, zatímco u dostihů je nejdůležitějším a hodnotícím faktorem nejlepší čas a rychlost.

Z významných barokních jízdáren na našem území je namístě uvést Jízdárnu Pražského hradu od stavitele Giovanniho Battisty Matheye fungující jako výstavní prostor nebo Jízdárnu Lednice od architekta Johanna Bernharda Fischera z Erlachu. Ta funguje

TEXT KRYŠTOF HAVLICE
FOTO NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV,
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE V PLZNI,
JÍZDÁRNA SVĚTCŮ, JAN TRČKA

CELKOVÝ POHLED NA JÍZDÁRNU V SOUČASNOSTI

DETAIL OPRAVENÉ FASÁDY

v současnosti jako reprezentativní multifunkční prostor. Z éry romantismu jsou to například zámecká jízdárna v Hluboké nad Vltavou od architekta Franze Beera, která v současnosti slouží jako hlavní budova Alšovy jihočeské galerie. Dalším příkladem může být dosud nepřístupná unikátní jízdárna při zámku Hrádek u Nechanic od anglického architekta Edwarda Bucktona Lamba. Ta je od loňského roku postupně rekonstruována za podpory Integrovaného regionálního operačního programu. Na bývalém území Rakouska-Uherska tak dodnes jedinou funkční jízdárnou zůstává barokní velkolepě pojatá Španělská dvorní jízdárna ve Vídni podle projektu Johanna Bernharda Fischera z Erlachu. Stavba je považovaná za nejkrásnější jezdeckou stavbu na světě.

Na našem území má své specifické místo a charakter monumentální novorománská jízdárna v malé osadě Světece u Tachova, která má od roku 2010 statut národní kulturní památky. Území darovala v roce 1781 manželka Adama Filipa Losyho z Losinthalu, posledního držitele z rodu Losyů, Josefu Mikuláši Windischgrätzovi. Tachovské panství se tak stalo největším a nejvýznamnějším windischgrätzským panstvím v Čechách.

Nepřehlédnutelnou novorománskou budovu založil nedaleko bývalého paulánského kláštera na svahu světeckého návrší v letech 1858–1862 Alfréd I. Windischgrätz podle návrhu ředitele

stavební knížecí kanceláře Schwarzenbergů Wilhelma Neverhorsta a chebského stavitele Adama Haberzettla. Díky svým rozměrům a konstrukčnímu technickému ztvárnění představuje architektonicky náročnou stavbu. Dodnes zůstala po zmíněné Španělské dvorní jízdárně ve Vídni druhou největší stavbou svého druhu v celé tehdejší habsburské monarchii. Rodina Windischgrätzů vlastnila panství do roku 1945, poté jí bylo zabaveno. Vlivem trvalého zanedbání údržby objekt rychle chátral, a byl tak dokonce v 80. letech 20. století určen k demolici. Ve hře byla přestavba na garáže nebo sýpku a až v roce 1980 vznikl detailnější stavebněhistorický průzkum, který potvrdil vysokou architektonickou a uměleckořemeslnou hodnotu objektu a uměleckořemeslných prvků. V 90. letech minulého století se také díky opětovnému prohlášení kulturní památkou v roce 1991 objevily náznaky možné záchrany stavby.

V letech 1996–1998 bylo z prostředků Havarijního programu Ministerstva kultury provedeno dílčí statické zajištění nejpoškozenějších částí. Již před rokem 1997 získalo objekt město Tachov, jehož zásluhou po roce 2000 začala mimořádně náročná postupná záchranná rekonstrukce financovaná městem a s podporou dotačních titulů, zejména Programu záchrany architektonického dědictví ČR.

Jízdárna měří na délku 60,2 metru, na šířku 52 metrů a vysoká je 26,3 metru.

Jedná se o omítanou patrovou centrální stavbu na půdorysu kříže, jehož ramena ukončují polygonální závěry s podélnými přízemními stájemi představěnými k východnímu a západnímu průčelí. Střechy jsou valbové, pultové a sedlové, pobité plechem. Interiér charakterizuje rozlehlý střední prostor s unikátním dřevěným subtilním krovem zakončeným takzvanou lucernou – hranolovým střešním světlíkem železné konstrukce s proskleným nástavcem krytým valbou, kterým přirozeně proniká denní světlo do hlavní haly a který zároveň prostor odvětrával. V přízemí i patře určují prostor galerie a místa původních stájí pro celkem 24 koní s částečně zachovaným původním vybavením. Stěny byly zdobeny iluzivní výmalbou. Objekt poskytoval veškeré pohodlí a zázemí pro jezdce i koně, v suterénních prostorách parkovaly kočáry a později první automobily. Koním sloužila kovárna, jezdčům pak čtyři rohové salonky, přenocovat bylo možno v přepychových hostinských pokojích s toaletami v prvním patře.

Práce spojené se záchranou stavby probíhaly průběžně přes 20 let. Během dlouhého období došlo mimo jiné ke zmiňovanému statickému zajištění konstrukce, vyzdění zdí, kleneb, provedení stropů, opravě krovu nebo položení nové střešní krytiny. Pokračovalo se obnovou vnitřních a vnějších omítek, osazením vnějších oken, některých vnitřních oken a dveří. Náročnou proměnou prošlo severní, východní

JEZDECKÝ SÁL

KOŇSKÉ STÁJE

a západní schodiště. V knížecí lóži, rondelech, v sále a části okružní chodby byla restaurována iluzivní výmalba. V hlavním sále a několika dalších místnostech byly položeny nové podlahy. Proběhlo rozšíření prostoru pro technické zázemí v suterénu, nové rozvody elektroinstalace, vzduchotechniky, osvětlení a elektronické zabezpečení objektu. Vznikly také dva nové výtahy zajišťující bezbariérový přístup do všech pater.

Na projektovém řešení a zdárném dokončení všech náročných fází má od počátku rekonstrukce svůj zásadní podíl architekt a autor projektu obnovy Jan Soukup (ATELIER SOUKUP OPL ŠVEHLA, s. r. o.).

Slavnostního otevření, které se konalo 21. března, tedy v den 162. výročí úmrtí zakladatele stavby Alfréda I. Windischgrätze, se zúčastnil mimo jiné ministr kultury Martin Baxa, náměstek hejtmána Plzeňského kraje Libor Pícka, starosta Tachova Petr Vrána nebo tachovský páter Václav Vojtíšek. Obnova s celkovými náklady asi 180 milionů korun byla spolufinancována z Integrovaného regionálního operačního programu Evropské unie, z dotací Ministerstva kultury, krajské dotace a významnou část financí pokrylo město Tachov. Kromě toho přispěla také Místní akční skupina Zlatá cesta, o. p. s. Dodavatelem poslední fáze obnovy se stala firma BKV Stavební společnost s r. o. ■
www.jizdarna-svetce.cz

ZEPTALI JSME SE

Mohl byste zmínit specifika a náročnost projektu zachrany a rekonstrukce památky v proměnách let?

Jan Soukup, ATELIER SOUKUP OPL ŠVEHLA, s. r. o., autor projektu obnovy

Mohutná a vpravdě nevídaná stavba ukazuje, jak tato okrajová část Čech byla do vyhnání Němců živá a kulturní. Také ukazuje na to málo představitelné: jak se stalo, že tato stavba téměř zmizela z očí obyvatel, nebyla vnímána jako kvalita a jen málo ji dělilo od zničení.

Obnova jízdárny měla několik etap, kdy každá další navazovala na předchozí. Protože je stavba extrémní (co se týká velikosti, kvality i devastace), tak její obnova se potýkala se stejně extrémními problémy. Cesta za její záchranou začala v roce 1991, kdy byla po 10 letech znovu zapsána do seznamu chráněných kulturních památek. A teprve tehdy se karta začala pomalu obracet. Jízdárna znovu pozvolna vstupovala do mysli obyvatel, kteří si začali uvědomovat její kvalitu a význam pro region. Překážkou se ale ukazovala velikost stavby a potřeba velkých peněz. Navštívil jsem jízdárnu poprvé v roce 1992 na výzvu předsedy Obvodního národního výboru (ONV) Kamila Báči, který chtěl z jízdárny vytvořit přeshraniční středisko jezdeckého sportu. Tato idea se sice ukázala jako nereálná, ale přitáhla k této památce pozornost.

V roce 1997 začala její druhá etapa, město Tachov se rozhodlo k převzetí jízdárny ale s podmínkou, že nebude platit její obnovu. V tomto roce jsem vypracoval Program zachrany kulturní památky, do něhož se jízdárna dostala o tři roky později. Ale první práce se realizovaly ihned z prostředků Havarijního programu Ministerstva kultury. Šlo o statické zajištění konstrukcí ocelovými táhly a podpurným lešením, aby se předešlo dalším destrukcím. Bylo to období, které jsem vnímal jako dramatický závod o prosté přežití nádherné stavby.

Velkým problémem bylo zdivo, na které byly použity nepříliš kvalitní cihly. Zděné části se na několika místech sesuly na celou výšku objektu. Bylo s podivem, že nádherný jednoduchý krov ztrátu části své podpory vydržel. Obnova z Programu zachrany architektonického dědictví začala v roce 2000 díky změně myšlení zastupitelstva Tachova, iniciovaného starostou Ladislavem Macákem. Do roku 2002 bylo dozděno destruované zdivo jízdárny a realizována plechová krytina.

Potom následovala další etapa, a to technická obnova všech částí stavby. V této fázi se stala jízdárna v roce 2010 národní kulturní památkou. Začala také trochu nesmělá obnova výtvarného vzhledu, jak exteriéru, tak interiéru. Z vnějšku byly obnoveny zvláštní fiály, které byly zřetelné jen na historických fotografiích, také okna a na nich jemné mřížoví. V interi-

POHLED DO EXPOZICE

OBNOVENÁ KNÍŽECÍ LÓŽE

éru se obnova týkala iluzivních maleb sloupků litinové konstrukce a jakési stanové výzdoby knížecí lóže. To už se psal rok 2015.

Následovala poslední, a to nejvýznamnější etapa. Vrátit stavbě její vypovídající smysl, to, čím byla a čím může oslovit současníky – měla by jim sdělit podstatné skutečnosti života, jež vedly ke vzniku takové stavby. Musím konstatovat, že tato etapa dala jízdárně detaily, které se dotýkají prožívaného života lidí okolo jízdárny. Je to podoba života lidí 19. století. Je to možnost pochopit naše předky jakéhokoli jazyka, ale stejných pocitů a potřeb důstojného života.

Jak hodnotíte celkově obnovu jízdárny z hlediska památkové péče?

Jitka Pohořalá, NPÚ, územní odborné pracoviště v Plzni

Zástupci památkové péče se účastnili obnovy od samého začátku, to znamená od statického zajištění přes stavební práce až po restaurátorské kroky. Přestože některé partie stavby byly v havarijním stavu, zbytek objektu se plně dochoval – veškeré prvky a konstrukce včetně unikátní krovové konstrukce s nadsvětlíkem a malovanými kazetami. Při obnově se vycházelo z průzkumů dochovaných prvků, a pokud nebyly na stavbě čitelné, byly použity fotografie (zejména doplňky na fasádách). Podstatnou roli sehrály zejména dochované truhlářské,

kovářské a štukatéřské detaily a podobně. Závěrečné malířské restaurátorské práce vycházely z původních dochovaných vzorků. Domnívám se, že z památkového hlediska se obnova jízdárny řadí k velice úspěšným akcím. Naše pracoviště nominovalo obnovu jízdárny do soutěže Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro.

Jak byste charakterizoval obnovenou jízdárnu?

Pavel Voltr, historik, průvodce a kaste-lán národní kulturní památky

Monumentální a ojedinělá, krásná a především dispozičně výborně promyšlená světecká jízdárna nemá nejen na našem území, ale i ve střední Evropě obdoby. Se svým životním příběhem, pády a vzestupy to je sám o sobě velký příběh, téma na jednu velkou knihu. Když byla před více než 162 lety jízdárna z popudu generála Windischgrätze postavena, nikdo by ani nedoufal, že se dostane za jiných časů do tak žalostného stavu, a bude pak dokonce odsouzena k zániku. Další a nejvýznamnější kapitola v životě budovy byla zahájena před 23 lety. Tehdy se započala řemeslně a samozřejmě i finančně náročná rekonstrukce celé budovy. Rovněž tato kapitola je nyní úspěšně dopsaná. Návštěvníci budou mít možnost prohlédnout si celou budovu takzvaně od podlahy až ke stropu – je pro ně připraven atraktivní prohlídkový okruh.

Projekt rekonstrukce byl realizován majitelem jízdárny, městem Tachovem, za pomoci Ministerstva kultury od roku 2021 a je zaměřen na zatraktivnění této národní kulturní památky. Cílem bylo kompletní dokončení stavebních úprav budovy a vznik nových expozic. Jde o expozice bylinkářství a Českého lesa, které představují byliny v česko-bavorském příhraničí, byliny v lidovém léčitelství, v barokním lékárenství s odkazem na místní paulánskou lékárnu a využití bylin v moderních produktech regionálních firem. Dále expozice historického dobového oblečení na čtyřech figurínách z přelomu 19. a 20. století. Neméně významná je expozice koňských stájí se čtyřmi informačními panely s tematikou koní, kovárna, byt kováře, expozice železářství, kočárová chodba a obytné místnosti pro šlechtu a její návštěvy.

Vybudováno bylo i zázemí pro návštěvníky a personál, prostory pro výstavy nebo relaxační a odpočinkový prostor. I nadále se v jízdárně počítá s pořádáním kulturních akcí, koncertů, svateb a především s pravidelným návštěvníckým provozem či komentovanými prohlídkami.

A nyní se před námi a jízdárnou začíná psát další a úplně nová kapitola. Staňte se i vy její součástí a přijďte se kousek od svého domova pokochat nádherným prostředím národní kulturní památky.

NÁZOR ODBORNÍKA

Industriální stopy: Architektura konverzí (2000–2005)

Výstava Industriální stopy: Architektura konverzí, uspořádaná roku 2005 v Karlínských studiích, odstartovala sérii přehlídek aktuálních příkladů nového využití průmyslových staveb v Česku. Tyto přehledy nám zároveň při zpětném pohledu naznačují proměnu dobových trendů, architektonických ambicí i přístupu k průmyslovému dědictví obecně.

Na počátku nového tisíciletí se u nás odehrálo několik přelomových akcí, které usadily téma průmyslového dědictví do odborné debaty i širšího společenského povědomí. Klíčovou roli v tomto sehrála pravidelná setkání pořádaná ve dvouletých cyklech pod názvem Industriální stopy, a to v bubenčské čistírně odpadních vod, tehdy ještě polozapomenuté a chátrající. Původně dvoudenní konference záhy přerostla do desítek akcí, jež se několik týdnů odehrávaly po celé republice.

První bienále Industriální stopy, pořádané roku 2001, propojilo především mnohé z těch, kteří se v aktivitách za

záchranu průmyslového dědictví angažovali od poloviny 80. let. S většími ambicemi se připravoval druhý ročník a ke konferenci přibýly doprovodné výstavy, divadelní představení, performance a další aktivity. Na třetí bienále se již podařilo do Česka přivést řadu předních evropských odborníků a odbornic zabývajících se průmyslovým dědictvím a industriální archeologií: Keitha Falconera, Paula Smithe, Axela Föhla či Györgyi Németh. Velký prostor v tomto ročníku dostaly aktuální tuzemské příklady konverzí industriálních staveb. Byl jim věnován celý třetí blok konference, ve kterém své projekty představili Josef Pleskot (AP Ateliér), Alberto Di Stefano, Martin A. Tomáš (Ateliér Qarta), Tomáš Šenberger, Šimon Caban či Antonín Novák (Ateliér DRNH). Současně v prostorech Karlínských studií probíhala výstava Industriální stopy: Architektura konverzí, kterou připravili Benjamin Fagner a Alena Hanzlová.

Exponátem byl i samotný autentický prostor Karlínských studií: v hale postavené ve 30. letech pro koncern ČKD vznikl v roce 2005 úpravou podle projektu architekta Alberta Di Stefana komplex uměleckých ateliérů a galerijních sálů, jež se staly po několika let vyhledávaným pražským kulturním cílem. Rovněž samotný Karlín nebyl vybrán náhodou. V roce 2002 zasáhly Prahu ničivé

TEXT JAN ČERVINKA, JAN ZIKMUND
FOTO ARCHIV VCPD FA ČVUT

1

povodně a nejvíc právě tuto čtvrť. Následná obnova poškozených domů zároveň znamenala počátek transformace zanedbané a přehlížené části města do jedné z nejžádanějších rozvojových lokalit. Kromě postupných oprav činžáků z 19. století a stavby nových kancelářských a bytových domů tuto proměnu signalizovaly i konverze místních industriálních budov a areálů. Jejich potenciál přitáhl pozornost i řady zahraničních architektů a architektonických ateliérů, jako například španělskou superstar Ricarda Bofilla, Jeana Pierra Carniauxe, Claudia Silvestrina nebo již zmíněného Alberta Di Stefana. Návštěvníci výstavy si tak mohli několik prezentovaných staveb prohlédnout i naživo, a to v těsném sousedství Karlínských studií.

Za čerstvě natřenými fasádami a hvězdnými jmény nesl transformační proces logicky i odvrácenou stranu. Pro všechny stavby se najít využití pochopitelně nepodařilo a vedle zdařilých nových intervencí zároveň probíhaly i demolice. V roce 2007 tak Karlín například přišel o slavnou strojírnu Rustonku, jednu z nejstarších připomínek počátků průmyslové éry v Praze, nepodařilo se nakonec zachovat ani kotelnu, která měla plnit roli reklamního poustače chystaného developerského zámeřu. Nové výstavbě musela ustoupit i další známá strojírna Havelka a Mész,

několik let bojovaly marně občanské iniciativy o mazutovou výtopnu sídliště Invalidovna, zbořena ostatně byla nakonec i Karlínská studia. Na proměně atmosféry dělnického Karlína se podepsala také postupující gentrifikace, nevyhnutelný důsledek přeměn měst v celé Evropě.

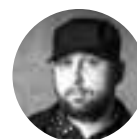
Byť se příklady nového využití objevily na všech předchozích důležitých akcích, jako byly Industriální architektura – nevyužitě dědictví (1990), Jatky – prostor střetu (1991) a Dvanáct let poté... (1997), komplexně toto téma představila až výstava v roce 2005. Především pak ale jednoznačně potvrdila, že konverze mohou přinést kromě důležitých principů udržitelnosti i výjimečné architektonické počiny. Stejnomený dvojjazyčný katalog k výstavě je možno stáhnout ve formátu pdf na stránkách Výzkumného centra průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT.

1 Karlínská studia vznikla v bývalém areálu ČKD Dukla. Trojici výstavních prostor a 17 uměleckých ateliérů navrhl v roce 2005 architekt Alberto Di Stefano. Na přelomu let 2016 a 2017 byly budovy zbořeny.

JAN ČERVINKA

věnuje se historiografii průmyslového dědictví a podílí se na projektech VCPD FA ČVUT, působil v krajské galerii v Liberci, vedl redakci PROPAMÁTKY, nyní vede městskou knihovnu v Nymburce

JAN ZIKMUND

zaměřuje se na průmyslovou a poválečnou architekturu, působí ve VCPD FA ČVUT, které od roku 2023 vede, člen platformy Industriální stopy a pracovních skupin ČNK ICOMOS a Docomomo

2

2 Továrnu na vodoměry v Holešovicích nechal postavit v letech 1910–1912 Adolf R. Pleskot. V roce 1998 restituovanou továrnu upravil architekt Josef Pleskot na ateliér a galerii. Nový program si vyžádal vložení nových stavebních prvků, hlavní prostor tvoří autentická železobetonová konstrukce s původními okny. Budova je zapsanou kulturní památkou.

3

3 Parní kotelna v Karlíně byla upravena na administrativní budovu podle návrhu ateliéru Claudia Silvestrina mezi roky 2002–2004. Z otevřeného interiéru kotelny z roku 1898 vznikly kancelářské prostory. Zachovány byly původní prvky jako tovární komín, rozměrný světlík a fasáda s průmyslovými okny.

4

4 Halová stavba s monumentálním štítem z roku 1890 sloužila jako soustružna a střižna plechů. V roce 1999 vyprojektovali architekti Ricardo Bofill a Jean Pierre Carniaux její přestavbu na administrativní budovu. Návrh vychází z kontrastu mezi původním a dostavěným – zděnou původní halou se zdůrazněnými klenbami a římsou a nově doplněnou částí ze skla a oceli, průhlednou a odlehčenou.

5

5 Prvorepubliková pekárna ve dvoře vršovického činžovního domu byla přestavěna v letech 2000–2005 podle návrhu Šimona Cabana pro Studio UPP zabývající se filmovou postprodukcí a počítačovými efekty. Výrazný prvek, který se zde opakuje, představuje pohledově uplatněné staré zdivo s cementovými vysprávkami.

6 Strojírna a slévárna Friedrich Wannieck und Philip Jellinek z konce 19. století byla jako součást bývalého podniku Zetor Brno určena k demolici, nakonec se však dočkala prohlášení za kulturní památku a následné revitalizace. V letech 2004–2005 zde vznikla galerie současného umění podle projektu architektonické kanceláře DRNH a nákupní centrum dle návrhu kanceláře Architekti Hrůša & Pelčák.

6

7 Přádelnu z roku 1884 si nechalo město Semily upravit pro sídlo svého úřadu. Projekt vypracovali v letech 2003–2004 Filip Horatschke a Jan Duda ze studia ARTIKL Liberec. Z otevřeného prostoru s litinovými sloupy a dřevěným trémovým stropem vznikla hala pro veřejnost, nový provoz budovy je situován do lehkých stavebnicových boxů s možností variability podle aktuálních požadavků.

7

8 Tkalcovna v brněnských Židenicích z konce 19. století byla svou dispozicí ideálním objektem určeným pro konverzi. Obvodové stěny a schodiště totiž doplnila roku 1910 trémová monolitická železobetonová konstrukce. Úpravu na bytový a kancelářský dům navrhl architekt Tomáš Šenberger v letech 2002–2004, projekt byl realizován o rok později.

8

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ

**Industriální
topografie:
Architektura
konverzí
(2005–2015)**

ANKETA

Jsou nositeli identity místa

Nádraží pro 21. století.
 Předimenzovaná a nadbytečná?
 Nebo hlavně stále funkční,
 historická, někdy dokonce
 dechberoucí? Česká nádraží,
 vybudovaná především
 v období rakousko-uherské
 monarchie, hledají svou úlohu
 při cestování v současnosti.

Co všechno v sobě skrývají paláce
 pro cestující, které dodnes slouží
 jako brána do města? »»

**JIŘÍ
SVOBODA**

GENERÁLNÍ ŘEDITEL
 SPRÁVY ŽELEZNIC

Správa železnic získala v roce 2016 od Českých drah více než 1 500 nádražních budov. Od té doby intenzivně pracuje na zlepšování jejich stavu. Začalo to menšími objekty, v posledním období je už doplnily i rozsáhlé budovy, které jsou mnohdy památkově chráněné. Díky rekonstrukcím se jim vrací původní vzhled, současně v nich cestující najdou příjemné prostředí, které odpovídá současným požadavkům. Protože s rozvojem moderních technologií už na nádražích není potřeba tolik dopravních zaměstnanců, hledá Správa železnic pro zrenovované prostory nové využití. Díky spolupráci se státními institucemi je na nádraží nově zřízena například pobočka Správy sociálního zabezpečení, České pošty i služebna Policie ČR. Mění se také nabídka služeb, v nejrušnějších stanicích se otevírají prodejny potravin, drogerie nebo lékárny, klasické nádražní restaurace pak nahrazují kiosky s rychlým občerstvením.

ŠTĚPÁN MACHÁČEK

**BLÍZKOVÝCHODNÍ ZPRAVODAJ
ČESKÉHO ROZHLASU**

Pro mě bývalo nádraží jistotou. Jistotou, že si na nástupišti natočím pitnou vodu. Jistotou, že najdu vyhřátou čekárnu. A jistotou, že se tam v nouzi dovolám pomoci. To vše se vytratilo. Mám na mysli nádraží v menších sídlech. Řada nádražních budov mizí před očima. Dráha je už nepotřebuje. O to víc by se o ně měly zajímat obce a města. Nádraží je pořád jejich vizitkou a vstupní branou. Výpravčí s červenou čepicí se na ně už nevrátí, ale pocit bezpečného místa by se na ně vrátit měl. V budově může mít stanici městská policie. Může v ní být nájemní bydlení. Knihovna. Někde je nádraží vhodné k provozování restaurace nebo ubytování. Pro cestující by obec mohla udržovat čekárnu a WC. A kohoutek s pitnou vodou. Sami jsme se jako soukromníci jednoho opuštěného nádraží ujali. Obec zájem neprojevala. Vracíme budově život v multifunkční podobě. Nabídne ubytování, aby si na provoz vydělala. Poskytne čekárnu s WC. Bude mít galerii na výstavy i stálou expozici k historii nádraží. A jednou snad i hospůdku. Ještě před pár lety se přitom chátrající ruině lidé vyhýbali. Nádraží tedy můžou oživit i soukromníci. Hlavní roli by ale měly hrát obce.

VÁCLAV KRULIŠ

**ARCHITEKT, USILUJE O ZÁCHRANU
KLADENSKÉHO NÁDRAŽÍ**

Nádraží patří spolu se školami, sokolovny, farami, bankovními a spolkovými domy či úřady do skupiny veřejných staveb, které mají z nejrozumnějších důvodů svá nejlepší léta za sebou. Tyto stavby vznikaly hlavně v druhé polovině 19. a první polovině 20. století a typická je pro ně vysoká architektonická i technická kvalita, často doplněná kvalitními uměleckými díly. Spolu se současnými požadavky na co nejnižší energetickou náročnost budov a standardy jsou tyto stavby mnohdy likvidovány a nahrazovány budovami utilitárními a nudnými. Důsledkem jsou nenahraditelné ztráty kulturněhistorické i společenské. Nádraží byla prvním svědkem odchodu lidí do velkého světa, svědkem každodenní rutiny pracujících i výletníků, ale i odchodů do války či transportů smrti. Nádraží jsou nositeli identity místa, do kterých se vtiskl obraz velkých i malých dějin. Pokud si těchto hodnot naše společnost neváží automaticky, nezbyvá, než se snažit o památkovou ochranu těchto budov, abychom si vlastní společenské hodnoty stihli uvědomit.

JAN ŠTIFTER

**PUBLICISTA
A SPISOVATEL**

Každé české město má kostel, školu, hospodu a nádraží. Vlakové nebo autobusové. Spojení se světem – a ta solidní města si své symboly oprašují. V Českých Budějovicích bylo vlakové nádraží dlouho ostudou a dneska je místem, kam turistu rádi doprovodíme, protože je zase výstavné a neskutečně krásné. Nádražní budovy se odkazují k době, kdy železnice spojila svět, zrychlila život. Jsou odrazem dobové potřeby a také vkusu. Nedovedu si moc dobře představit diskuzi o tom, že bychom měli začít bořit barokní kostely, protože už do nich tolik lidí nechodí. Ty pompézní školní budovy z doby, kdy vedle české školy musela stát ještě jedna německá, dělají parádu a dělají službu, třebaže pro ně někdy hledáme nové využití. Nádražní budovy jsou odkaz. Součástí kultury. Něco, o čem bychom neměli pochybovat, stejně jako nevedeme diskuzi o tom, jestli na děti mluvit sprostě nebo pytel s odpadky odložit na kraj lesa.

Archiv Patrimonio Nacional

KLÁŠTER SV. JERONÝMA V YUSTE VE ŠPANĚLSKU

Wikimedia Commons: C. messier, CC-BY-SA 4.0

MUZEUM TAJNÉHO KOSTELA NAŠEHO PÁNA
V PODKROVÍ V AMSTERDAMU

PŘESAHY

Novinky v Evropském dědictví

Dalších 7 památek a pamětihodností rozšířilo seznam Evropského dědictví (EHL). Evropské kláštery, nizozemský kostel, belgické loutky, finský epos, rumunská koncertní síň nebo italská válečná historie. Odborná porota vybírala z celkem 16 nominovaných.

Jedním z oceněných jsou Cisterciácké krajiny. Soubor 17 cisterciáckých krajín z celkem 5 zemí Evropy včetně Česka s kláštery Plasy, Velehrad, Vyšší Brod a Žďár nad Sázavou. Řád cisterciáků založený v roce 1098 se postupně rozšířil po celé Evropě. Kláštery vznikaly na principu ekonomické soběstačnosti. Kultivovaly krajinu zakládáním hospodářských statků, nákupem vesnic, zaváděním vodních systémů kanálů a rybníků, později i železnice nebo vodních elektráren. Kláštery se věnovaly lesnictví nebo zemědělství při využívání místních zdrojů. Cisterciácké krajiny je vůbec největší nominace v dosavadní historii označení Evropského dědictví.

Na seznam EHL se dostal také klášter sv. Jeronýma z Yuste, který najdeme

v provincii Cáceres ve Španělsku. Byl založen jeronymity v roce 1402, za více než 150 let se stal známým, neboť si jej jako místo svého odpočinku a dožití zvolil císař a španělský král Karel V., během jehož panování Španělsko expandovalo do Ameriky. Pro dvůr císaře byl v Yuste přistavěn palác a byly založeny zahrady. Klášter byl v roce 1809 během španělské války za nezávislost poškozen. V druhé polovině 20. století prošel kompletní obnovou. Dnes v místě působí Nadace Yuste, která podporuje vztahy mezi Evropskou unií a iberoamerickým prostředím. Nadace také každoročně uděluje významným politikům Evropské ceny Karla V.

U kostelů ještě zůstaneme, neboť ocenění obdrželo také Muzeum tajného kostela Našeho Pána v podkroví, které najdeme v nizozemském Amsterdamu. Podkrovní svatostánek byl postaven v roce 1663 katolíky z Německa. Prostor zůstal skryt, neboť v té době bylo v Holandské republice katolíkům zakázáno veřejně vyznávat svou víru. Amsterdam toleroval soukromé domy modlitby pouze tehdy, když zůstaly skryty. Po svém zrušení v roce 1887 byl prostor přeměněn na muzeum. Dnes se jedná o jedno z nejstarších muzeí v Nizozemsku. Připomíná hodnoty týkající se náboženské tolerance a svobody.

Výzva do národního kola označení Evropského dědictví je otevřená do 15. listopadu 2024, více na <https://www.npu.cz/cs/generalni-reditelstvi-npu/sluzby/european-heritage-label> ■

TEXT TOMÁŠ ŘEPA
FOTO ARCHIV PATRIMONIO NACIONAL,
WIKIMEDIA COMMONS

ZPRÁVY ON-LINE

Znovuzrozený park v Mostě přestává být místem se špatnou pověstí

MOST | Vedení města se v roce 2016 rozhodlo pro obnovu léta zanedbávané lokality v centru Mostu. Původní Sádové náměstí ze 70. let 20. století se díky spolupráci města, Nadace Proměny Karla Komárka a participace veřejnosti proměnilo znovu v důstojné místo.

Nadace Proměny Karla Komárka

ROZHOVOR | Se Štěpánem Macháčkem nejen o záchraň a oživení nádraží

KOVÁŘSKÁ (CHOMUTOVSKO) | Již 10. rok neúnavně zachraňují členové spolku Nádraží Kovářská téměř zapomenutý areál krušnohorské železniční stanice. Na podrobnosti jsme se zeptali jednoho ze zakladatelů sdružení a profesí blízkovýchodního zpravodaje Českého rozhlasu.

Štěpán Macháček

Historická krajina v okolí Plas získala prestižní Označení Evropské dědictví

PLASY (PLZEŇSKO) | Krajina severního Plzeňska v okolí kláštera Plasy rozšířila seznam míst, která mohou užívat

Označení Evropské dědictví (European Heritage Label – EHL). Cisterciácké krajiny byly takto oceněny na slavnostním ceremoniálu v Antverpách 17. dubna 2024.

Národní památkový ústav

ROZHOVOR | S Matějem Mejstříkem nejen o novém prohlídkovém okruhu

VELHARTICE (KLATOVSKO) | Od letošní sezony hrad připravil nový poutavě navržený návštěvnický okruh jdoucí po stopách skutečného příběhu s názvem Šumavská klenotnice. Na další podrobnosti a zajímavosti spojené s obnovou památky jsme se zeptali kastelána hradu.

Státní hrad Velhartice

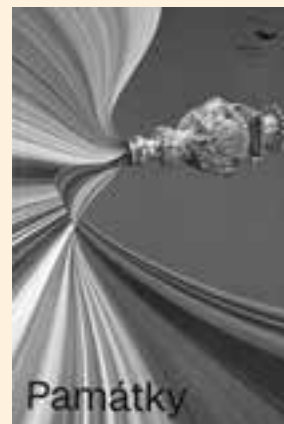
Prohlídka zámků v českém znakovém jazyce

KRÁLOVÉHRADECKO, LIBERECKO A PARDUBICKO | Zámek Slatiňany a Hrádek u Nechanic nabízí on-line průvodce návštěvnické trasy v českém znakovém jazyce. V dalších památkách jsou poskytovány haptické knížky a řada okruhů je bezbariérových.

Časopis Památky mapuje kulturní dědictví Vysočiny, jižní Moravy a Slovácka

MORAVA | Další díl časopisu Památky, který vydává Národní památkový

ústav, se věnuje tématům z Kraje Vysočina, Jihomoravského a Zlínského kraje. Prostřednictvím periodika seznamují odborníci zájemce s výsledky své práce na poli obnovy památek.

Nová čítanka v sérii Čti česky

Spolek Moje česká škola vydal koncem loňského roku novou čítanku zjednodušeného čtení s názvem Jan Blažej Santini-Aichel, kterou mohou využít učitelé ve škole i rodiče doma. Text i pracovní sešit přibližují architektův život hravou formou. Nyní je i ke stažení zdarma.

Zprávy pro vás připravujeme každý den. Sledujte nás on-line a odebírejte e-mailový zpravodaj.

www.propamatky.cz

FOTOREPORTÁŽ

FOTO ONDŘEJ BOUŠKA

Rekonstrukce vlakového nádraží v Českých Budějovicích

Počátkem února byla po pětileté obnově dokončena generální rekonstrukce památkově chráněné monumentální novorenesanční železniční stavby z let 1907–1908 od architekta Gustava Kulhavého. Na konci druhé světové války byl drážní areál poškozen dvěma nálety spojeneckých vojsk. Exponovaná stavba utváří prostředí Nádražní ulice a nese cenné estetické hodnoty spočívající mimo jiné v bohaté štukové výzdobě a celkovém členění fasád. V odbavovací hale se nachází například mozaiky s motivem Českých Budějovic a jihočeské krajiny od Karla Březiny a Václava Boukala. Autorem projektu rekonstrukce v souladu s požadavky památkové péče je konsorcium společností METROPROJEKT Praha, a. s., SAGASTA, s. r. o., a A8000, s. r. o. Spoluautoři jsou Martin Krupauer, Hana Vermachová, Hana Chalupská, Petr Hornát a Emil Špaček. Záměrem byla čistota a návrat k původní jednoduché barevnosti. Interiéry byly očištěny od vizuálního smogu a nevhodných vestaveb, nástěnné mozaiky byly restaurovány. Vznikla také pasáž spojující nový vstup do objektu ze severu s hlavní odbavovací halou, čímž vzniklo přímé spojení s Lannovou třídou. Proměny doznal také přednádražní prostor. Zhotovitelem se stalo konsorcium firem Metrostav, a. s., Edikt, a. s., a Avers, spol. s r. o.

www.a8000.cz | www.cd.cz

Z MĚST A OBCÍ

CHEB

Nejstarší kamenný hrad a další prvenství

Chebšský hrad se může pyšnit hned několika prvenstvími. Jedná se o nejstarší kamenný hrad na území dnešního Česka, současně o jedinou císařskou falc zbudovanou významným říšským rodem Štaufů. Tuto falc navíc doplňuje skvostně zachovalá románsko-gotická dvoupodlažní kaple, v níž lze spatřit první ukázkou rané gotiky v naší zemi. V hradním areálu si mohou návštěvníci prohlédnout několik stálých expozic. Z těch nejnovějších to je pozdně středověká kuchyně umístěná v prostoru tzv. Kuchelhausu, dále ve zrekonstruovaném jihozápadním bastionu najdete výstavu prezentující vybraná militaria, vojenskou výzbroj a výstroj od raného středověku do období napoleonských válek. Je bezpochyby velkým lákadlem především pro milovníky vojenských dějin. Na jaře letošního roku přibyla i další, tentokrát exteriérová expozice představující soubor sáperského, minérského a ženijního náčiní ze 17. a 18. století. Chebský hrad nabízí mnohé, kdo ho navštíví, rozhodně neprohloupí.

www.cheb.cz

JABLONNÉ V PODJEŠTĚDÍ

Sýpka na Lemberku je kulturním centrem

400 let stará barokní stavba, dnes známá jako Sýpka Lemberk, se nachází nedaleko Jablonného v Podještědí na Liberecku. Dlouhodobě nevyužívaná budova byla v roce 2020 odkoupena a zrekonstruována Lucií Havlovou a Tomášem Hendrychem. Majitelé jsou známí již svými předchozími aktivitami: založili společnost Happy Materials, knihovnu materiálů MatériO, magazín Material Times a galerii Kuzebauch. Rekonstrukce začala výměnou střešní krytiny a osazením okapů. Opraveno a doplněno bylo zdivo korunních říms. Obnoven byl tak původní vjezd a do něj osazena nová vrata. Během revitalizace bylo vybudováno i sociální zařízení. Letos budou opraveny podlahy, omítky a okna, následovat budou fasády objektu. Prkenné podlahy v patře a na půdě poškozené hnilobou budou sejmuty. Nahradí je nová podlaha z hoblovaných prken na sraz. V nově vzniklém centru se setkávají umělci, architekti a odborníci s širokou veřejností prostřednictvím výstav, prohlídek a přednášek. Letošní sezona byla zahájena 1. června.

www.jablonnevp.cz

JEVIČKO

Kaple Bolestné Matky Páně je památkou roku

U příležitosti konference Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska proběhlo 11. dubna 2024 ocenění krajských a celorepublikových vítězů v soutěži Památka roku. Město Jevíčko jako administrátor Programu regenerace obdrželo cenu za krajské i celkové vítězství v kategorii Obnova do 2 milionů korun za restaurování umělých mramorů a stropu pohřební kaple Bolestné Matky Páně v kostele Nanebevzetí Panny Marie. Sakrální památku využívá Římskokatolická církev Jevíčko, v kapli se každoročně konají adventní akce pro veřejnost. Není to první ani poslední obnova v této kulturní památce. Po restaurování hlavního oltáře, bočních oltářů, barokního dřevěného mobiliáře v sakristii a dalších realizacích se jedná o šestou akci podpořenou z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Poděkování za výbornou spolupráci patří Římskokatolické farnosti Jevíčko a ateliéru akademické sochařky Niny Jindřichové z Mníšku pod Brdy, která restaurátorské práce realizovala.

www.jevicko.cz

Město Cheb

Město Jablonné v Podještědí

Město Jevíčko

Prinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

JIČÍN

Muzeum ve Valdštejnském zámku prochází obnovou

Od ledna 2024 probíhá rozsáhlá etapa rekonstrukce Valdštejnského zámku v Jičíně. Historická dominanta na Valdštejně náměstí prodělává renovaci vnitřních prostor, v nichž sídlí Regionální muzeum a galerie, a také na nádvoří, kde se práce zaměřují na obnovu rozvodů. Ještě letos město Jičín plánuje zahájení rekonstrukce obřadní síně v severním traktu. Zámek bude opatřen výtahem, a tak poprvé v historii bude bezbariérový. Muzejní prostory se dočkají kompletní revitalizace. V závěru rekonstrukce muzeum pořídí novou stálou expozici, která provede návštěvníka dějinami Jičínska od nejstarších dob, přičemž prim bude hrát význačná událost – výbuch střelného prachu v roce 1620. Nyní je Valdštejnský zámek sídlem regionálního muzea, základní umělecké školy, městského informačního centra a dvou soukromých provozoven. Nabízí i dvě učebny pro studium a je místem zasedání zastupitelstva i slavnostních událostí. Zámek je úspěšným příkladem zapojení historického objektu do života.

www.mujiicin.cz

JINDŘICHŮV HRADEC

Kaple byla opravena díky štědrému dárci

U příležitosti Dne české státnosti požehnal ve čtvrtek 28. září 2023 odpolnedne obnovenou kapličku sv. Václava probošt Ivo Prokop za účasti vedení města. Tato kaplička byla dlouhé roky v žalostném stavu. Opravena mohla být díky štědrému dárci. V rámci obnovy byly odstraněny náletové a přerostlé dřeviny, stavba dostala novou fasádu a střechu, dovnitř byl vsazen nový obraz českého patrona sv. Václava na koni. Nápad na obnovu přišel od Ladislava Holického, který se následně spojil s jindřichohradeckým proboštem a společně dali dohromady veškeré dostupné informace a současnou podobu. „Je to kaplička, která zde stojí již několik staletí a která byla poměrně zapomenutá a zarostlá. Nyní ji můžeme vidět v plné kráse a ještě ozdobenou novým obrazem sv. Václava,“ řekl farář Ivo Prokop. Dříve byl v kapličce pouze jednoduchý kříž. Tuto sakrální památku naleznete v Jarošovské ulici na výjezdu z města po pravé straně ve směru na Pelhřimov.

www.jh.cz

KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ

Památka roku Ústeckého kraje

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska vyhlašuje již od roku 2013 cenu Památka roku. Cena se uděluje za nejlepší projekt a realizaci obnovy objektů, které mají významné památkové, architektonické nebo urbanistické hodnoty. V loňském roce se šetrné opravy, kterou iniciovala Komise pro kulturu a památkovou péči, dočkala socha Nejsvětější Trojice v Žižkově ulici v Klášterci nad Ohří. Odborného restaurování se ujal akademický sochař Jan Vích. Porota obnovy barokní sochy ocenila titulem památka roku 2023 v Ústeckém kraji. Prvenství na krajské úrovni si potřeť za sebou odnáší město Klášterec nad Ohří, a to v roce 2021 za novou fasádu lázeňské restaurace a o rok později za obnovu fasády tamního zámku. S lázeňskou restaurací se město dokonce umístilo na prvním místě v konkurenci celého Česka. Na konferenci Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska ve Vysokém Mýtě převzal ocenění místostarosta David Kodytek z rukou předsedy Sdružení Libora Honzářka.

www.klasterec.cz

Město Jičín

Město Jindřichův Hradec

Město Klášterec nad Ohří

Z MĚST A OBCÍ

KOLÍN

Zámecká kaple je opět otevřena veřejnosti

Kolínský zámek patří mezi nejvýznamnější památky města. Nyní probíhá jeho postupná oprava a dostavba. Nejviditelnějším počinem byla rekonstrukce a otevření zámecké kaple veřejnosti. Prostor je určen pro menší kulturní akce, svatby a prohlídky. Slavnostní otevření se konalo 31. ledna 2024. Restaurátorské průzkumné práce byly zahájeny však již v roce 2020 a sloužily jako podklad pro rekonstrukci objektu ukončenou o tři roky později. Opravy se týkaly podlah, schodů, dveří a zárubní, rovněž rozvodů. Restaurovány byly i omítky. Cílem bylo navrátit stavbě historický ráz s využitím původních materiálů. Na průzkumné a restaurátorské práce město čerpalo dotaci z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón Ministerstva kultury. Část byla hrazena z rozpočtu města Kolína. Zámecká kaple uspěla i v soutěži Památka roku 2023 v kategorii Obnova do 2 milionů korun bez DPH.

www.mukolin.cz

LETOHRAD

Historická vodárna v Letohradě

Součástí moderního vodárenského systému společností VAK Jablonné nad Orlicí, provozovaného také v Letohradě a okolí, je původní stavba vodárny a vodojemu z roku 1926. V historických dokumentech se uvádí, že na předměstí pod skálou Hradiska byla vybudována čerpací stanice opatřena dvěma elektromotory po 40 koňských silách (jeden z nich rezervní), odkud je výtlačným řádem vedena voda do vodojemu na Kopečku. V té době se předpokládalo, že podchycené prameny o vydatnosti 140 litrů za vteřinu a obsahu vodojemu 240 m³ by při tehdejší denní spotřebě vody obyvatelstvem stačilo údajně pro 112 320 osob. Na stavbě systému se podílely firmy Antonín Kunz, Hranice a Lanna, a. s., Praha. Objekty vodárny a vodojemu jsou do dnešních dnů důkazem odpovědného a vizionářského přístupu našich předchůdců k základní potřebě občanů města. Zasloužily by stát se technickými památkami. Slouží totiž nepřetržitě již téměř 100 let.

www.letohrad.eu

NEPOMUK

Zelená Hora ožívá bohatou kulturou

Zámek Zelená Hora proslavený zfilmovaným románem Černí baroni se dočká obnovy. Do roku 2029 by v této památce nad městem Nepomuk měly vzniknout nové expozice. Připomínat budou perzekuce během totality a historické události: Jednotu zelenohorskou, Rukopis zelenohorský nebo Černé barony. Navrátí se i část původního mobiliáře. V roce 2021 začalo platit memorandum o budoucím využití tohoto historického objektu. Jeho signatáři jsou Ministerstvo kultury, Ústav pro studium totalitních režimů, Plzeňský kraj, organizace Post Bellum, Matice Jana Nepomuckého, město Nepomuk a obec Klášter, pod níž zámek spadá. Nájemcem na roky 2023–2026 je Družstvo sv. Jana Nepomuckého, které letos chystá bohatý kulturní program s Marií Rottrovou, Pokáčem, Anetou Langerovou či Pražským výběrem. Až do podzimu je zámek otevřen pro běžné prohlídky. Zároveň probíhá stavebněhistorický průzkum i příprava projektové dokumentace pro jeho celkovou obnovu.

www.zelenahora.cz

Město Kolín

Martin Hacka

Město Nepomuk

Prinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

PŘÍBOR

Historická budova úřadu se dočkala obnovy

Město Příbor se pustilo do obnovy objektu čp. 118, sídla části městského úřadu, který je v těsném sousedství rodného domu Sigmunda Freuda. Na začátku 20. století patřil dům k honosným stavbám města. Vlivem negativních přestaveb v 60. letech 19. století byl z převážné části ochuzen o stavebněhistorickou hodnotu. Větších změn doznala fasáda, a to i díky novému rozvržení okenních otvorů. Sanace se dočkal i krov a byla také vyměněna střešní krytina. Nová je vzduchotechnika a elektrorozvody. Vnitřní dispozice zůstaly téměř nezměněné včetně historicky cenné části suterénu. S výraznější změnou se počítá u přístavby z 60. let 20. století. Projekt pracuje s oddělením původní budovy od novodobé přístavby, kde jsou navržena velkoformátová okna. Řeší se i zděné oplocení dvora, úprava okolních ploch a nová výsadba. Přípravuje se i obnova prostranství vedle budovy, které má sloužit jako cyklopoint s posezením a pítkem. Projektová dokumentace pro tuto část je v závěrečné fázi.

www.pribor.eu

Město Příbor

SLAVKOV U BRNA

Město zrekonstruuje zámecký skleník

Zámecký skleník v jižní části zámeckého parku je součástí kulturní památky bývalého zámeckého zahradnictví a významným svědectvím technického zázemí vrchnostenského sídla Kouniců. „Přesné datum jeho výstavby není známo, první záznamy jsou až z 19. století. Skleník sloužil k pěstování neobvyklých rostlin, které zaujaly hosty majitelů zámku. Podobně byly v celém parku vysazovány exotické dřeviny. Nevytápěná část skleníku byla určena pro rostliny, kterým vyhovuje chladnější prostředí, jako například kamélie,“ uvedl historik zámku Martin Rája. I když město dlouhodobě plánuje využití skleníku k jeho původnímu účelu, byla jeho rekonstrukce dlouhou dobu odkládána kvůli nedostatku financí. Město Slavkov u Brna však před nedávnem obdrželo pozitivní zprávu, že uspělo v hodnocení přeshraničních projektů programu Interreg ve spolupráci s městem Holíč. Díky tomu dokáže opravit nejen skleník, ale i další zákoutí zámeckého parku. Plánované opravy by měly začít už v roce 2025.

www.slavkov.cz

Město Slavkov u Brna

ŽATEC

Město Žatec má titul historické město roku

V pražském kostele sv. Anny na pódiu společenského centra Křižovatka bylo město Žatec vyhlášeno vítězem prestižní soutěže Historické město roku 2023, kterou pořádá Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Žatec se jako osminásobný vítěz soutěže o krajské historické město stal vítězem celostátního kola poprvé. Už v minulých letech byl ale dvakrát v užším finále, když se umístil na 2. až 3. místě. Cenu Historické město roku dostává už 30 let sídlo, které je odborníky vybrané jako nejlepší při realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Město se stalo vítězem v jubilejním roce, kdy Program regenerace slaví 30 let své existence. Pro město Žatec, které dlouhodobě podporuje obnovu památek na svém území, je to další významný úspěch poté, co byl loni zaplacen v rámci nominace města a okolní chmelařské krajiny na Seznam světového dědictví UNESCO.

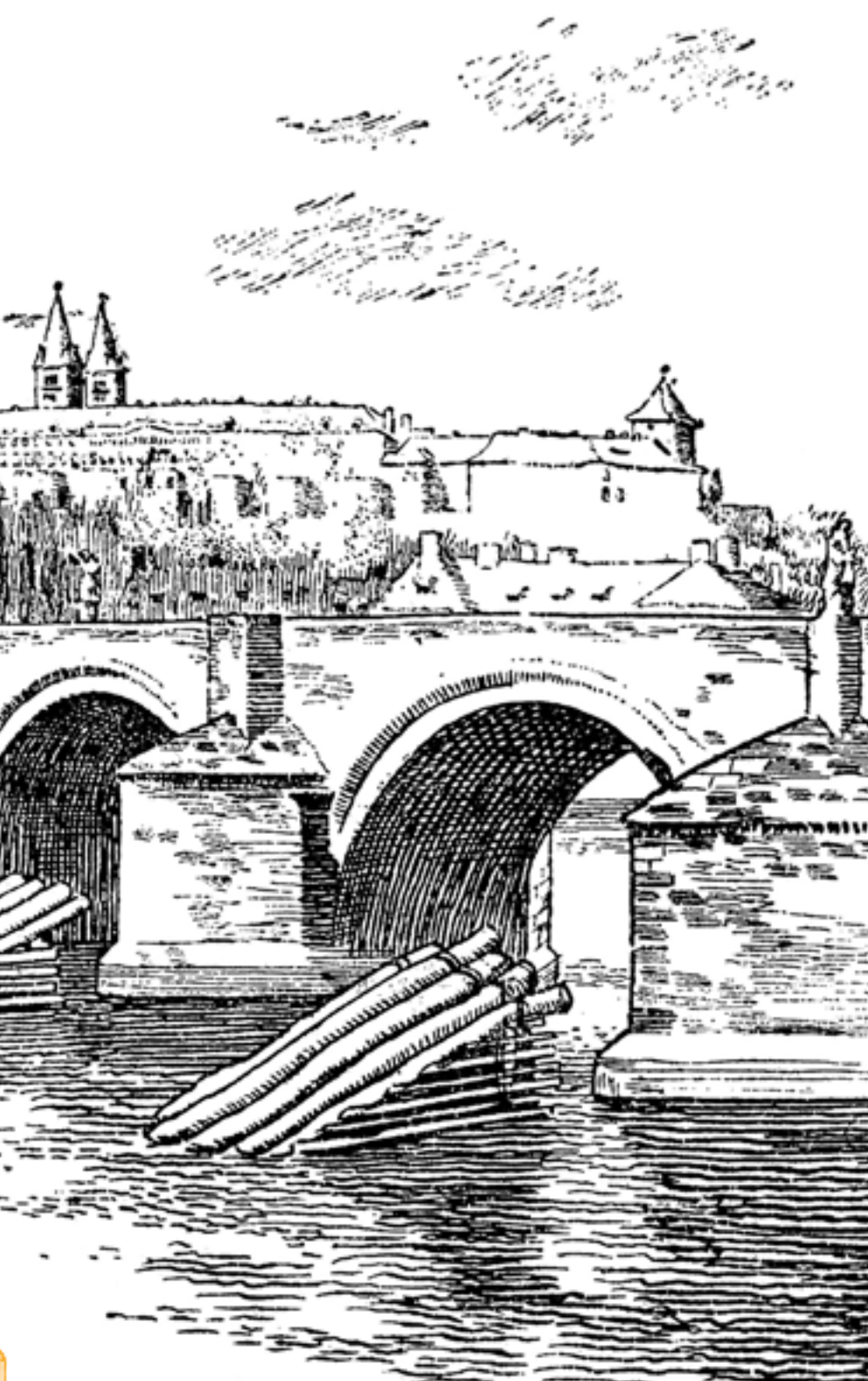
www.mesto-zatec.cz

Město Žatec

Autorkou kresby Hradčan z knihy The Story of Prague vydané roku 1920 je ilustrátorka Nelly Erichsen.

BENEFIČNÍ PLAVBA

Akce, která spojuje příjemné s užitečným. Setkání, které pomáhá. Přijměte pozvání na Benefiční plavbu PROPAMÁTKY, která vám **16. září** ukáže Karlův most, Kampu, Národní divadlo a další ikonické stavby z paluby lodi Natal.

Na palubu se nalodí také kamarádi z kapely Znouzectnost, kteří vám tento zážitek z plavby zpřijemní svými písničkami.

Budte s námi na jedné lodi při podpoře záchrany kulturního dědictví napříč Českem. Zakoupením vstupenky se můžete podílet na šíření osvěty v oblasti péče o památky. S financováním náročných úkolů nám v průběhu roku pomáhají odborní firemní partneři a také mnoho dárců. Zakoupením vstupenky mohou nyní přispět i další lidé. Srdečně proto zveme všechny milovníky netradičních zážitků, starých domů, příběhů, ale také dobré punk-rock-folkové hudby. Navíc se budete moci setkat s lidmi z redakce tohoto časopisu, zeptat se na cokoliv, co vás zajímá. Přispět třeba i svými podněty a nápady.

Kde získat vstupenky?

Palubní lístky jsou k zakoupení jen on-line přes portál GoOut:

<https://goout.net/cs/znouzectnost-beneficni-koncert-propamatky/szlxdx/>

Nalodění bude možné od 15.30, vyplouváme přesně v 16.00 hodin. Loď Natal bude čekat v přístavišti na Dvořákově nábřeží u Čechova mostu na pravém břehu Vltavy. Parkovat můžete pod Rudolfinem nebo v přilehlých ulicích s aplikací EasyPark. Nejbližší stanice metra je Staroměstská. Nejbližší se k přístavišti dostanete tramvají č. 17 na zastávku Právnická fakulta, případně Čechův most.

Zdroj: Východočeské muzeum v Pardubicích

PROPAMÁTKY

konference o obnově a využívání vodních mlýnů

13. až 15. listopadu 2024

Automatické mlýny v Pardubicích

www.konference.propamatky.cz

REDAKCE PROPAMÁTKY POŘÁDÁ OD ROKU 2008 KONFERENCI, KTERÁ SE VĚNUJE OBNOVĚ A VYUŽÍVÁNÍ HISTORICKÝCH BUDOV A MÍST. LETOŠNÍ ROČNÍK SE USKUTEČNÍ V PROSTORÁCH OPRAVENÝCH AUTOMATICKÝCH MLÝNŮ V PARDUBICÍCH.

HLAVNÍ PARTNER PORTÁLU A ČASOPISU PROPAMÁTKY

Pálené tašky značky TONDACH navazují na tisíciletou tradici používání tohoto druhu střešní krytiny, z čehož vyplývá závazek uchovávat ráz střešní krajiny zejména z pohledu materiálu a tvarů také do budoucna. Výrobky

této značky mají nejdelší záruku na základní střešní tašky vyráběné u nás, a to 33 let. Životnost pálených tašek ale činí až 100 let.

www.tondach.cz

ODBORNÍ PARTNEŘI

Antikhaus

HISTORICKÁ OKNA

Okna a dveře pro historické budovy – kde jiní končí, my začínáme.

www.antikhaus.cz

Bochemit®

WOOD CARE SINCE 1968

Likvidace dřevokazného hmyzu a následná ochrana dřeva proti hmyzu, houbám i plísním

www.bochemitshop.cz

Dokumentujeme památky metodami 3D skenování, bezpilotním snímkováním včetně zpracování dat.

www.g4d.cz

Keramika jako kámen: pálené kameninové stavební materiály pro opravy historických staveb

www.cihelnakadan.cz

etna iGuzzini

Využijte více než 25 let našich zkušeností s osvětlením památek, galerií a muzeí.

www.etna.cz

Kompletní servis v projektovém řízení, poradenství a financích se zaměřením na dotace v oblasti památek a muzeí

www.simplypro.cz

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek

www.keim.cz

Prověřené maltové směsi pro památky a řešení vlhkostních problémů u historických objektů

www.mc-bauchemie.cz

Znáte důvěryhodné a seriózní společnosti, které působí v oblasti obnovy a péče o památky u nás? Dejte nám o nich vědět.

PROPAMÁTKY

Ročník 12, číslo 2, vychází 4x ročně

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

Šéfredaktorka: Jitka Skořepová

Redakce: Kryštof Havlice, Zbyněk Konvička,

Aleš Kozák, Kristýna Julinová, Jan Štifter

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková,

Jindřiška Kukrálová, Zuzana Richterová

Grafická úprava: Jiří Pobřísl a Jan Štůr

Evidenční číslo: MK ČR E 20818

© Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

E-mail: redakce@propamatky.cz